

Палюх В. В., ад'юнкт, НУЦЗУ, м. Харків

*Palyukh V., PhD Student, National University of Civil Protection of Ukraine,
Kharkiv*

ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ СТУДЕНТІВ УНІВЕРСИТЕТУ В СУЧАСНИХ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ УМОВАХ

PECULIARITIES OF PUBLIC ADMINISTRATION OF THE SCIENTIFIC AND RESEARCH ACTIVITIES OF UNIVERSITY STUDENTS IN MODERN SOCIO-CULTURAL CONDITIONS

У статті проаналізовано особливості державного управління діяльністю студентів університету в сучасних соціокультурних умовах. Зокрема, досліджено загальну проблему соціального управління. Виділено напрями дослідження проблеми соціального управління. Виокремлено особливості науково-дослідницької діяльності студентів університету.

Ключові слова: державне управління, науково-дослідницька діяльність студентів, соціокультурні умови, підходи.

The article analyzes the features of the public administration of university students in modern socio-cultural conditions. In particular, investigated the general problem of social management. The research directions of the problem of social management are highlighted. The features of the research activities of university students are highlighted.

Keywords: public administration, research activities of students, socio-cultural conditions, approaches.

Постановка проблеми. Проблема соціального управління в державі розглядається в різних аспектах, вона має декілька напрямів. Ці напрями поділяються на пов'язані з вивченням місця управління в системі відносин, розробка різних видів життя суспільства, вивчення ролі людського фактору в процесі управління аспектами життя та проблеми пов'язані самоуправлінням в різних сферах суспільного життя.

Управління науковою діяльністю на всіх рівнях можливе лише коли його необхідність усвідомлена людиною та носить внутрішньоособистісний характер, підпорядкована закономірностям саморозвитку та самовиховання, а на деяких рівнях коли державою створюються необхідні умови для реалізації індивідуальних та суспільних творчих інтересів, інтелектуальних здібностей та потреб. Також науково-педагогічна діяльність як об'єкт пізнання й управ-

ління є, з одного боку, елементом творчої діяльності людини зі складною структурою, а з іншого боку – сферою державної політики, направленою на нормативно-правове, матеріально-технічне, фінансово-економічне та інші аспекти забезпечення діяльності наукових установ в зацікавленості розвитку суспільства, держави та людини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми управління науково-дослідницькою діяльністю студентів в сучасних соціокультурних умовах досліджували багато вчених, а саме: [1; 2; 3; 4; 5; 6; 7].

Постановка завдання. Мета дослідження: проаналізувати сутність управління діяльністю студентів університету в сучасних соціокультурних умовах. Для досягнення поставленої мети в роботі необхідно вирішити такі завдання: 1) дослідити загальну проблему соціального управління в державі; 2) виділити напрями дослідження проблеми державного соціального управління; 3) виокремити особливості науково-дослідницької діяльності студентів університету.

Виклад основного матеріалу. Для більш повного виявлення сутності поняття управління науково-дослідницькою діяльністю студентів в сучасних соціокультурних умовах, вважаємо доцільним, проаналізувати позиції вчених-філософів, психологів, педагогів по визначенню категорій, як управління, науково-дослідницька діяльність студентів та сучасні соціокультурні умови. Існують різні визначення категорій управління, однак аналіз та узагальненість літературних джерел дозволяють констатувати, що в самому широкому розумінні управління – є елемент, функція організованих систем різної природи, що забезпечується збереженням їх визначеної структури, підтримання режиму діяльності, реалізацію програм, мету діяльності.

У класичній теорії, управління позиціонується процесом реалізації визначеного набору управлінських функцій. З точки зору функцій, управління розуміється як процес планування, організації, мотивації та контролю, необхідні для формулювання та досягнення мети організації. На думку американських вчених, управління це функція, вид діяльності по керівництву людьми в різноманітних організаціях, галузь людського знання, що допомагає здійснити цю функцію.

Аналіз психолого-педагогічної літератури про сутність управління виявив, що багато з авторів у визначенні цього терміну включають ознаки управління: це визначення структури, наявність порядку серед елементів цих структур, а також бажані від цього результати, умови, що торкаються якості суб'єкту управління. Так, В.П. Беспалько характеризує управління як механізм, що забезпечує взаємодію керуючого та керованого об'єкту, при якому перший відстежує функціонування другого відносного досягнення завчасно поставлених цілей.

Наявна думка, за якою під управлінською діяльністю слід розуміти безперервну послідовність дій, що здійснюється суб'єктом управління, в результаті яких формується та змінюється образ об'єкту яким управляють,

встановлюються цілі спільної діяльності, визначаються способи їх досягнення, розділяються роботи між її учасниками та інтегруються їх зусилля, але існує і інша думка, в якій управління визначається як цілеспрямована взаємодія керуючої та керованої підсистеми для досягнення визначеної мети та запланованого результату. Дане толкування управління в більшій ступені відповідає реальній управлінській практиці, так як в силу того, що проявами взаємодії є спілкування та діяльність, воно містить в собі вказівки на необхідність реалізації як суб'єкт – об'єктивних відношень, так і суб'єкт – суб'єктних відношень. Суть взаємопов'язаних дій складається з нерозривності прямої та зворотної взаємодії, органічного поєднання змін двох суб'єктів що впливають один на одного. Крім того, взаємодія – цілісна, внутрішньо диференційна, саморозвинена система. Таке розуміння взаємодії, представляє суть управління, що передбачає взаємну зміну керівних та керованих об'єктів, впливає на необхідність розгляду змін взаємодіючих суб'єктів та самого процесу взаємодії як зміни його стану.

Зважаючи на те, що освіта є соціальним інститутом, ми повинні відобразити управління суспільне, соціальне. Сутність соціального управління полягає в тому щоб вивчати та використовувати закономірні тенденції суспільного розвитку для більш ефективного функціонування суспільства.

Крім того, можливе урахувати що соціальне управління, є вплив на суспільство з метою його упорядкування, збереження якісної специфіки, досконалості та розвитку є якості будь якого суспільства, що виходить з його системної природи, суспільного характеру труда та життя, обміну продуктами, їх матеріальної та духовної діяльності.

Проблема соціального управління розглядається в різних аспектах, виділяється чотири напрями:

- перший напрям пов'язано з вивчення місця управління в системі суспільних відносин;
- другий напрям є розробка проблеми управління політичного, економічного та духовного життя суспільства;
- третій напрям робить акцент на вивчення ролі людського фактору в процесі управління тим чи іншим аспектом життя. На основі досягнень соціальної психології, педагогіки та інших наук виробляються конкретні рекомендації по оптимізації діяльності суб'єкту управління;
- четвертий напрям проблеми управління домінують питання, пов'язані з самоуправлінням в різних сферах суспільного життя.

Теорія соціального управління розкриває встановлені зв'язки між соціальними процесами та явищами, вивчає структуру, принципи, функції та закономірності управління. Взаємозв'язок об'єктивних соціальних законів та свідомої діяльності людей відіграє важливу роль в управлінні. Також управлінська діяльність – це вираження свідомого прагнення суб'єкту рейдувати та направляти соціальні процеси та явища. З цього витікає, що по мірі розвитку теорії соціального управління об'єм та ефективність використання

об'єктивних закономірностей зростає, а дії стихійних факторів скорочуються.

Вітчизняна наука управління в сучасний період переживає своєрідний етап інтенсивного розвитку та оновлення. Відбувається це по багатьом, як зовнішнім так і внутрішнім причинам: здійснення реформ в суспільстві, перехід до ринкових відносин, критика авторитарних методів управління, великий потік інформації з заходу та необхідність її творчої переробки, пошук раціональної моделі управління та ін.. У зв'язку з цим виникає велика кількість питань, дискусійних моментів, що потребують аналізу та обговорення. Перший момент – це семантика понять менеджмент та управління. Чи є перший термін еквівалентною заміною другого, Кузин В.А. підкреслює чисто американське походження цього поняття, а також полісемантичний характер, так як термін менеджмент включає в себе функцію, та соціальний захист людей, її виконуючих, та навчальну дисципліну, і галузь наукового дослідження [1, с. 14]. Разом з тим, помічає що для організації, не маючих відношення до бізнесу, як правило, не кажуть про менеджмент та менеджерів. З цього виходить що поняття менеджмент по відношенню до понять управління, потрібно розглядати, як частина, по відношенню до цілого. У вітчизняній науці зараз проходить семантична плутанина при визначенні понять менеджмент та управління. Ярко виражена тенденція ототожнення цих двох категорій.

Так, Кириченко В.І. характеризує педагогічний менеджмент як комплекс принципів, методів, організаційних форм та технологічних прийомів управління виховним процесом, направлений на підвищення його ефективності.

Крім того, наявна думка що менеджмент розроблено для управління в першу чергу бізнесом та його кінцевою метою є отримання прибутку, акцентується увага на тому, що в теорії та практиці менеджменту добре розроблено поведінська сторона діяльності менеджменту. Саме ця частина менеджменту є виключно корисною, за рахунок чого ми зробили спробу збагатити внутрішньо шкільне управління. При даному підході поняття менеджмент та управління не ототожнюються, а відбувається вкраплення досягнень менеджменту в управлінні.

В контексті розглянутого питання зупинимось на моменті, пов'язані з позначенням галузі використання менеджменту. Часто в літературі можливо зустріти такі поняття, як шкільний менеджмент, педагогічний менеджмент, але, як правило при цьому не звертається увага на те, що таке позначення рідко звужує об'єкт управління. Розглядати предмет необхідно в його цілісності та взаємозв'язку усіх компонентів, а це означає що всю систему освіти, отже, мова йде про освітній менеджмент. Теорія управління освітою довгий час розглядалась як частина школоведіння та зводилась до управління педагогічним колективом, звідси, розуміння предмету управлінської науки та її проблематики було не виправдано звуженим. У результаті «З поля зору дослідників фактично виключені проблеми регіонального та муніципального управління, що мають своїм об'єктом не освітні заклади, а освітні систе-

ми» [3, с. 7].

У процесі аналізу, ми прийшли до висновку, що при визначенні категорій управління можливо виділити три основні позиції. Перша позиція – це розгляд управління, як визначеного виду діяльності, яке характеризує цілеспрямоване виділення суб'єктів. Друга позиція – визначення управління як цілеспрямованого впливу суб'єкту управління на керуючий об'єкт, що призводить до змінення останнього. Третя позиція – це розуміння під керівництвом процесу взаємодії елементів, суб'єктів, в результаті якого відбувається взаємообумовлене змінення.

Таким чином, ми можемо побачити різноманіття підходів до визначення категорії «управління». Аналіз літературних джерел різних авторських позицій дозволить нам відокремити свій підхід до визначення. В нашому дослідженні ми визначаємо управління як цілеспрямована взаємодія суб'єктів управління, що забезпечує оптимальне функціонування підконтрольної системи та переведення її в більш високий, якісний стан.

У нашій роботі ми розглядаємо науково-дослідницьку діяльність студентів університету в цьому зв'язку, розуміємо за необхідне, уточнити дане поняття та обґрунтувати особливості цієї діяльності.

У філософському словнику наука визначається як «... сфера дослідницької діяльності, направлена на виробництво нових знань о природі, суспільстві та мислені та таку що включає до себе усі умови моменти цього виробництва: вчених з їх знаннями та здібностями,...методи науково-дослідницької роботи, понятійний та категоріальний апарат, систему наукової інформації, а також всю суму наукових знань...» [4, с. 11].

Наука являє собою «триголову» модель, в рамках якої визначається три головних аспекти: наука як особливого роду діяльність, як сукупність знань, таких що відповідають визначеним критеріям, та наука як соціальний інститут. Наука як особливого роду діяльність характеризується, перш за все, з метою отримання наукових знань. Наукова діяльність пов'язана з необхідністю обґрунтування знань через перевірки спостереженням, експериментів, аналізу статистичних даних. При цьому наука «як особливого роду діяльність прагне виключити з результатів наукової діяльності усе суб'єктивне ...». Цим вона цим вона відрізняється від інших видів діяльності.

Нові знання необхідні для становлення та розвитку особистості, яка стає здатною до перетворення себе та світу для досягнення своєї мети. Основна задача науки – це надання допомоги людині в покращенні його життя, але наукові знання володіють і багатьма іншими властивостями. До недалекого часу було прийнято рахувати, що головними функціями науки є вивчення, визначення, побудова, застосування та систематизація нових знань. Наукова творчість виражена в створенні специфічного типу знання – системного знання, знання є науковими тільки тоді, коли пов'язані в єдину систему, компоненти якої узгоджені, координовані та субординовані. В цьому сенсі наукове дослідження є своєрідним системотворчістю. Концентрується увага на

тому, що в основі науки як наукового пізнання знаходиться «єдність практики та наукової теорії».

Розглядаючи науку як сферу дослідницької діяльності, зупинимось на поняттях «дослідження» та «діяльність».

Визначаючи особливості своєї діяльності, спеціалісти-дослідники ґрунтуючись на тому, що наукова діяльність – «це не реакція та не сукупність реакцій, а система, що має будову, свої внутрішні переходи та перевтілення, свій розвиток». Звідси практика – це єдність теоретичного пізнання та засобів здійснення. Останні використовують методи пізнання та знарядь перетворення (матеріальні кошти – програми, плани, схеми, форми та механізми).

На нашу думку, найбільш повним визначенням наукового дослідження є: «наукове дослідження – це процес створення нових наукових знань. Основними компонентами дослідження є: постановка задачі, попередній аналіз інформації, умов та методів рішення задач даного класу; формулювання вихідних гіпотез; теоретичний аналіз гіпотез; планування та організація експерименту; аналіз та узагальненість отриманих результатів; перевірка вихідних гіпотез на основі отриманих фактів; кінцеве формулювання нових фактів та законів; отримання пояснень чи наукових передбачень; впровадження отриманих результатів в виробництво». В цілому під дослідженням розуміємо складний процес створення гіпотези, її перевірки методами спостереження, експерименту та кваліфікованого аналізу отриманих результатів.

Висновки. Таким чином, як результат проведеного дослідження було отримано такі висновки.

1. Досліджено загальну проблему соціального управління в державі. В процесі аналізу категорій управління виділено три позиції. Перша позиція – це розгляд управління, як визначеного виду діяльності, яке характеризує цілеспрямоване виділення суб'єктів. Друга позиція – визначення управління як цілеспрямованого впливу суб'єкту управління на керуючий об'єкт, що призводить до змінення останнього. Третя позиція – це розуміння під керівництвом процесу взаємодії елементів, суб'єктів, в результаті якого відбувається взаємообумовлене змінення.

2. Виділено напрями дослідження проблеми державного соціального управління. Зазначено, що ключовим у цьому контексті є напрям, пов'язаний з місцем управління в системі суспільних відносин, розробка проблеми управління політичного, економічного та духовного життя суспільства, вивчення людського фактору в процесі управління тим чи іншим аспектом життя, вивчення проблем домінування питання пов'язаного з самоуправлінням в різних сферах життя.

3. Виокремлено особливості науково-дослідницької діяльності студентів університету. Підкреслено, що, перш за все, науково-дослідна діяльність студентів в університеті пов'язана з необхідністю обґрунтування знань через перевірки спостереженням, експериментів, аналізу статистичних даних.

Список використаних джерел:

1. Кузин В.А. Управление научно-техническим прогрессом в условиях рыночных отношений : учеб.пособ. / В.А. Кузин, В.А. Товстик. – Донецк : БСГ, 2000. – 12-22 с.
2. Луценко Т.О. Державне регулювання науки та інноваційної діяльності України / Т.О. Луценко / «Ольвійський форум – 2015: стратегії країн Причорноморського регіону в геополітичному просторі» : матер. наук.-практ. конф. – Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2015. – Том 1. – С. 95–96.
3. Єрмаков І. Виховання життєдіяльності: моделі виховних систем / І.Г. Єрмаков. – Х. : Основа, 2006. – 5-14 с.
4. Кириченко В.І., Ковганич Г.Г. Виховний простір: сутність і технологія створення // Постметодика. – 2009. – № 2 (86). – С. 7-15.

References:

1. Kuzin, V.A. and Tovstyk, V.A. Management of scientific and technological progress in the conditions of market relations. – Donetsk: Makeevka Economics and Humanitarian Institute ; BSG, 2000. Print.
2. Lutsenko, T. O. "Public regulation of science and innovation activity of Ukraine." Olbia Forum – 2015: Strategies of the Black Sea Region Countries in the Geopolitical Space 1 (2015): 95–96. Print.
3. Ermakov, I. Education for livelihoods: a model educational systems [Vyhovannyagittediyal`nosti: modelivyhovnyh system]. Kharkiv: Osнова, 2006. Print.
4. Kirichenko, V.I. and Kovganich, G.G., "Foundling space: nature and technology creation" [Vyhovnyjprostir: sutnist` I tehnologijastvorennya]. Постметодика 2 (86) (2009): 7–15. Print.

DOI: 10.5281/zenodo.1492093

УДК 351. 37.047.16

Подорваний В. К., здобувач ННВЦ НУЦЗУ, м. Харків

Podorvanyi V. K., Seeker of PhD Degree in Public Administration, Training Research and Production Center, National University of Civil Defense, Kharkiv

**ЕФЕКТИВНЕ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНЕ РЕГУЛЮВАННЯ
ЗАКЛАДОМ ВИЩОЇ ОСВІТИ
ІЗ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ**

**EFFECTIVE SOCIO-PSYCHOLOGICAL REGULATION
OF HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTION WITH
SPECIAL EDUCATIONAL CONDITIONS**